

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Straatsburg, 16.4.2019
JOIN(2019) 6 final

**GEZAMENLIJKE MEDEDELING AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**Europese Unie, Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied: de handen in elkaar slaan
voor een gemeenschappelijke toekomst**

**Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad:
Europese Unie, Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied: de handen in elkaar slaan
voor een gemeenschappelijke toekomst**

“In de bredere Atlantische ruimte zal de Unie de samenwerking opvoeren en sterkere partnerschappen bouwen met Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied, gebaseerd op gedeelde waarden en belangen.”

Een integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie¹

1. Inleiding

De Europese Unie (hierna “de EU” genoemd) en Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied (hierna “LAC” genoemd) hebben een gemeenschappelijke geschiedenis en worden geleid door talrijke gedeelde waarden, waardoor zij vanouds een succesvol partnerschap kennen. Sinds 1999 zijn de EU en LAC verbonden door een strategisch partnerschap dat is gestoeld op een verbintenis tot fundamentele vrijheden, duurzame ontwikkeling en een sterk, op regels gebaseerd internationaal stelsel. Meer dan twintig jaar lang is dit partnerschap een platform geweest voor wederzijds voordelige samenwerking, een stimulans voor veranderingen en nieuwe ideeën.

De afgelopen decennia hebben de **EU en LAC een nooit eerder geziene graad van integratie bereikt**. De EU heeft associatie-, vrijhandels- of politieke en samenwerkingsovereenkomsten ondertekend met 27 van de 33 LAC-landen². De EU en de LAC-landen zitten vaak op dezelfde golflengte in de Verenigde Naties en zij hebben nauw samengewerkt voor de Overeenkomst van Parijs³ en de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling⁴. Bijna **zes miljoen mensen uit de EU en LAC leven en werken aan de andere kant van de Atlantische Oceaan**⁵, en meer dan een derde van de studenten uit LAC-landen die in het buitenland studeren, doet dat in de EU.

De economieën zijn nauw met elkaar verbonden. De totale handel in goederen is van 185,5 miljard euro in 2008 gestegen naar 225,4 miljard euro in 2018, en de handel in diensten beliep nagenoeg 102 miljard euro in 2017, waarmee de EU de derde grootste handelspartner van LAC is. De EU is de grootste investeerder in LAC, met rechtstreekse buitenlandse investeringen van 784,6 miljard euro in 2017, terwijl de rechtstreekse buitenlandse investeringen van LAC in de EU de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen tot 273 miljard euro in 2017⁶.

---

¹ Gedeelde visie, gemeenschappelijke actie: een sterker Europa. Een integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie (2016).

² Alle LAC-landen behalve Argentinië, Bolivia, Brazilië, Paraguay, Uruguay en Venezuela. De belangrijkste zijn de associatie-overeenkomsten met Mexico, Chili en Centraal-Amerika, de economische partnerschapsovereenkomst met het Caribisch Forum (CARIFORUM) en de vrijhandelsovereenkomsten met Colombia, Peru en Ecuador.

³ Overeenkomst van Parijs (2015).

⁴ Onze wereld transformeren: Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling (2015).

⁵ Verenigde Naties, *International Migration Report 2017*.

⁶ Eurostat 2019. De EU-investeringen in LAC zijn hoger dan de rechtstreekse buitenlandse investeringen van de EU in China (176,1 miljard euro, behalve Hongkong), India (76,7 miljard euro) en Rusland (216,1 miljard euro) samen.

De EU was de grootste verstrekker van ontwikkelingssamenwerking aan LAC met 3,6 miljard euro aan subsidies voor bilaterale en regionale programma's tussen 2014 en 2020⁷, en heeft de afgelopen 20 jaar voor meer dan 1,2 miljard euro aan humanitaire hulp verstrekt aan slachtoffers van door de mens veroorzaakte crises en natuurrampen. De Europese Investeringsbank (EIB) investeert in de verwezenlijking van de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen in LAC, met aandacht voor de matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering, voor een totaalbedrag aan leningen van 3,4 miljard euro in de periode 2014-2018⁸.

In deze context wordt in deze mededeling voorgesteld het politieke partnerschap van de EU met LAC te versterken en wordt de visie uiteengezet voor een versterkt en gemoderniseerd biregionaal partnerschap, in het licht van een veranderende mondiale en regionale realiteit. De mededeling beoogt het externe optreden van de EU in LAC strategisch te sturen, overeenkomstig de beginselen die zijn uiteengezet in de integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU, de Europese consensus inzake ontwikkeling⁹, de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling, de mededeling "Handel voor iedereen" en de onderhandelingsrichtsnoeren voor een partnerschapsovereenkomst tussen de EU en de groep staten in Afrika, het Caribisch Gebied en de Stille Oceaan¹⁰.

De snel veranderende geopolitieke context van vandaag leidt tot nieuwe uitdagingen en kansen voor het partnerschap, waarbij het belang wordt versterkt van een doeltreffender regionale en bilaterale samenwerking, een gemoderniseerd partnerschap dat is gericht op handel, investeringen en sectorale samenwerking. Deze mondiale veranderingen in beide regio's verlangen een ambitieuze en innovatieve aanpak die verder gaat dan de traditionele logica van donor en begunstigde, in de geest van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling. Sinds 2000 is de handel China-LAC van 10 miljard US-dollar gestegen tot 244 miljard US-dollar in 2017. China rivaliseert met de EU als tweede grootste handelspartner van Latijns-Amerika en meer in het algemeen is China voor de regio een partner met groeiende relevantie geworden. De traditionele rol en invloed van de Verenigde Staten in de regio zijn ook aan verandering onderhevig geweest.

Tegelijkertijd krijgen LAC te maken met een nieuwe dynamiek, onder meer de noodzaak om een antwoord te bieden op de eisen van een digitale en geïntegreerde mondiale economie, de druk om het milieu te vrijwaren en de groei te bevorderen en daarbij billijke sociale resultaten te garanderen, of de zorg om de lange-termijntrend van democratische consolidering en duurzame ontwikkeling te verzekeren.

De EU kan als model van regionale economische integratie en connectiviteit een belangrijke partner zijn voor LAC bij het aanpakken van deze problemen. De EU verleent haar volledige diplomatieke, humanitaire en economische steun om de bestaande crises in bepaalde LAC-

---

⁷ Met aandacht voor kritieke punten als veiligheid en de rechtsstaat, milieuduurzaamheid en klimaatverandering, landbouw, levensmiddelen en voedingszekerheid, inclusieve economische groei voor het creëren van banen, hervorming van het beheer van de overheidsfinanciën, modernisering van de openbare sector en regionale integratie.

⁸ De jaarverslagen van de EIB zijn beschikbaar op: <http://www.eib.org/en/infocentre/publications/all/index.htm>.

⁹ De nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling: "Onze wereld, onze waardigheid, onze toekomst", PB C 210 (2017), blz. 1.

¹⁰ Handel voor iedereen: Naar een meer verantwoord handels- en investeringsbeleid (COM(2015) 497); Onderhandelingsrichtsnoeren voor een partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en de staten in Afrika, het Caribisch Gebied en de Stille Oceaan, anderzijds (RAAD (2018) 8094/18/ADD1). Deze mededeling moet ook worden gezien in het licht van de overeenkomsten die bestaan of waarover wordt onderhandeld tussen de EU en individuele LAC-landen of subregio's, waarmee nagenoeg de hele regio die zij vertegenwoordigen, wordt bestreken, en die een belangrijk hulpmiddel zijn om de hier uiteengezette visie te verwezenlijken.

landen op te lossen en zal democratische beginselen en het respect voor de mensenrechten in haar betrekkingen met LAC blijven vooropstellen. Meer in het algemeen moeten de EU en LAC samenwerken om het multilateralisme en een op regels gebaseerde wereldorde te vrijwaren, door de handen in elkaar te slaan voor de verwezenlijking van ambitieuze voornemens.

Dit partnerschap moet zich speciaal richten op **vier elkaar versterkende prioriteiten: welvaart, democratie, weerbaarheid en doeltreffend goed bestuur op mondiaal vlak**. Voor elk van deze prioriteiten stelt de mededeling een reeks gebieden en concrete initiatieven voor om deze agenda te bevorderen, uitgevoerd via een meer strategische en gerichte EU-betrokkenheid in de regio.

2. Opkomen voor onze gedeelde waarden en belangen

2.1. Partnerschappen voor welvaart

Er is gerichte en vastberaden actie nodig om **de economieën nieuw leven in te blazen en groei te ondersteunen**. De EU moet verder partnerschappen aangaan met LAC om de blijvende macro-economische problemen in de regio te helpen aanpakken, waarbij de verschillende economische modellen moeten worden gediversifieerd en gemoderniseerd, en daarmee geschikt worden gemaakt voor de mondialisering. Resultaten duurzaam maken betekent ook de handen in elkaar slaan om de **sociaal-economische ongelijkheden terug te brengen**, door eerlijke banen te scheppen en de mondialisering voor iedereen een succes te maken, naast de **overgang naar een groene en circulaire economie**.

Overeenkomstig deze beginselen zou de EU haar engagement ten aanzien van de LAC-partners moeten opvoeren in verband met de volgende punten:

Inter- en intraregionale handel en investeringen faciliteren. De EU moet prioritair samenwerken om de onderhandelingen over het netwerk van **associatie-, handels- en economische-partnerschapsovereenkomsten** tot een goed einde te brengen, en deze spoedig te ratificeren en volledig ten uitvoer te leggen. De noodzakelijke stappen moeten worden gezet om het bedrijfs- en investeringsklimaat in de regio te verbeteren. De kansen die door de overeenkomsten worden geboden, zoals doeltreffender overheidsopdrachten, betere markttoegang, innovatie en concurrentievermogen, intraregionale handel en integratie in de mondiale toeleveringsketens, moeten worden benut. Een doeltreffende en evenwichtige bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten bevordert de mogelijkheden voor samenwerking bij onderzoek en stimuleert het concurrentievermogen en innovatie. Tegelijkertijd moeten handelsovereenkomsten **duurzame ontwikkeling, de mensenrechten en goed bestuur bevorderen**. De EU moet met LAC samenwerken om de tenuitvoerlegging van de sociale, arbeidsrechtelijke en milieubepalingen van de bestaande overeenkomsten te versterken, overeenkomstig de gezamenlijke verbintenis tot de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling, en verantwoordelijk beheer van de mondiale toeleveringsketens te bevorderen.

Om betere kansen te creëren voor vooruitgang met de handels- en investeringsagenda EU-LAC, moeten de EU en LAC gezamenlijk zorgen voor **meer transparantie**, meer bepaald tijdens onderhandelingen over nieuwe of herziene handelsovereenkomsten, en door de participatie van het maatschappelijk middenveld in de tenuitvoerlegging van de overeenkomsten te stimuleren.

De overeenkomsten moeten ook een instrument zijn om de convergentie van de regelgeving te bevorderen met betrekking tot **sanitaire en fyto-sanitaire kwesties**, teneinde de uitwisseling van goederen tussen LAC en de EU te faciliteren, en hoge normen voor voedselveiligheid,

diergezondheid en plantengezondheid te ondersteunen. Wat de strijd betreft tegen **antimicrobiële resistentie (AMR)** met de “één gezondheid”-benadering, zullen de aan de gang zijnde activiteiten LAC steun bieden bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van hun nationale actieplannen voor een “één gezondheid”-benadering van AMR.

De EU moet steun bieden aan de integratie-inspanningen binnen LAC ter bevordering van de **intraregionale handel** en ter facilitering van investeringen, zoals de Pacifische Alliantie, onder meer door ervaringen te delen inzake de aanpak van non-tarifaire handelsbelemmeringen en de bevordering van convergentie en harmonisatie van de regelgeving. De werkzaamheden voor een hervorming van het systeem voor geschillenbeslechting tussen investeerders en staten binnen de Commissie van de Verenigde Naties voor internationaal handelsrecht, met het oog op het opzetten van een permanent multilateraal investeringsgerecht, moeten worden voortgezet. De EU staat ook open voor de mogelijkheid van het sluiten van investeringsbeschermingsovereenkomsten met sleutelpartners. De EU moet de ratificatie en tenuitvoerlegging van de Overeenkomst ter vereenvoudiging van het handelsverkeer van de Wereldhandelsorganisatie aanmoedigen als stimulans voor grensoverschrijdende handel. De EU moet ook de toetreding aanmoedigen van de partners tot de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten.

De overgang naar een groene economie bevorderen. De regio's moeten het voortouw nemen voor een meer duurzame productie en consumptie. De samenwerking en het van elkaar leren inzake hernieuwbare energie, hulpmiddelen- en energie-efficiëntie, en circulaire economie bieden bijzondere perspectieven. EU-onderzoek, -technologie en -expertise kunnen, met inbegrip van het benutten van particuliere financiering voor duurzame groei¹¹, een bijdrage leveren om het enorme potentieel van LAC te helpen ontsluiten voor duurzame water-, wind-, zonne-, oceaan- en geothermische energie, waardoor de energie-weerbaarheid wordt versterkt, en banen en bedrijfskansen worden gecreëerd. Samenwerking inzake high-performance computing kan bijdragen tot de modernisering van de energie-industrieën. In het licht van de bijzondere kwetsbaarheid van de eilanden in het Caribisch Gebied moet de EU de externe dimensie van het initiatief "Schone energie voor eilanden in de EU"¹² bevorderen en investeringen voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie ondersteunen en faciliteren. De Europese Investeringsbank kan bijdragen aan deze omvorming door financiering op de lange termijn en relevante technische expertise te verstrekken.

De blauwe economie bevorderen. Nauwere samenwerking voor de blauwe economie en het duurzame gebruik van mariene hulpbronnen, met inbegrip van het opzetten van beschermde mariene gebieden in de Zuidelijke Oceaan, zouden gunstige voorwaarden creëren voor groei, meer bepaald in kust- en eilandgemeenschappen en bijdragen tot de matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering. Gemeenschappelijke normen en open toegang tot gegevens inzake de oceanen zijn essentieel om de blauwe economie te bevorderen en goed bestuur inzake oceanen te verbeteren.

De overgang naar een circulaire economie faciliteren. Een robuust en op feitenmateriaal gebaseerd milieubeleid en dito normen zijn belangrijke middelen voor duurzame economische groei. Speciale aandacht moet uitgaan naar plastic, marien afval en duurzaam beheer van chemicaliën en afval. Door **duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen** te garanderen wordt de welvaart van de regio op de lange termijn veilig gesteld. Beide partijen zouden wel varen bij een voortzetting van de dialoog en de samenwerking inzake

---

¹¹ In overeenstemming met het actieplan van de Commissie “Duurzame groei financieren”. Actieplan: duurzame groei financieren, COM (2018) 97.

¹² Het initiatief voorziet in een kader op de lange termijn om de eilanden te helpen duurzame, goedkope energie te genereren.

grondstoffen om de groeiende vraag naar grondstoffen op een duurzame wijze aan te pakken. Het digitale platform voor mijnbouwontwikkeling dat in 2017 is opgestart, biedt een basis voor samenwerking. Beide regio's kunnen de handen in elkaar slaan om **verantwoordelijke industriële waardeketens** te bevorderen teneinde bedrijven bij te staan om de normen van verantwoord ondernemen na te leven die bijdragen tot duurzame ontwikkeling.

Duurzame en slimme steden bevorderen. Aangezien de grote meerderheid van de bevolking van beide regio's in stedelijke gebieden woont¹³, blijven de bevordering van duurzame steden en actie op lokaal niveau belangrijk. De EU en LAC kunnen voordeel halen uit onderzoek en ervaringen die beschikbaar zijn op het vlak van duurzame urbanisering, zoals op de natuur gebaseerde oplossingen, koolstofarme mobiliteitsoplossingen, of het herstel van stedelijke ecosystemen. De succesvolle samenwerking tussen steden inzake duurzame stadsontwikkeling, zoals het Wereldwijde Burgemeestersconvenant, zou kunnen worden opgevoerd.

Eerlijke banen en concurrerende en verantwoordelijke bedrijven bevorderen. De bevordering van eerlijk werk en respect voor de arbeids- en milieunormen moet een prioriteit blijven voor de samenwerking, meer bepaald de naleving van de verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie. Beide regio's hebben bijgedragen aan de goedkeuring van **internationale arbeidsnormen** en moeten nu samenwerken voor de tenuitvoerlegging daarvan, met inbegrip van de vrijheid van vereniging en de uitbanning van kinderarbeid. De succesvolle ervaring van de EU met de sociale dialoog kan worden gedeeld door de uitwisseling van optimale werkwijzen. De overgang naar een formele economie is een belangrijke uitdaging voor LAC, waar informele werkgelegenheid meer dan 40% vertegenwoordigt van de werkgelegenheid buiten de landbouwsector¹⁴.

Nauwere samenwerking kan de productiviteit vergroten van de micro-, kleine en middelgrote ondernemingen. Concrete stappen in deze richting, waarbij voordelen worden gegarandeerd voor de consument en de producent aan beide kanten, impliceren dat ten volle gebruik wordt gemaakt van de bepalingen van de associatie-, handels- en economische partnerschapsovereenkomsten tussen de EU en LAC. Er moet verder in de regio's gezamenlijk worden gewerkt aan de bevordering van de toepassing van internationaal overeengekomen normen inzake **maatschappelijk verantwoord ondernemen** en verantwoord ondernemerschap, met inbegrip van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN-richtsnoeren voor het bedrijfsleven en mensenrechten.

De samenwerking op dit vlak zal voortbouwen op de successen van de lopende programma's, en steun bieden aan bedrijfsintelligentie, netwerken van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen en startende bedrijven in beide regio's. De EU moet er ook naar streven om de samenwerking tussen kleine, middelgrote en micro-ondernemingen van LAC en het Enterprise Europe Network aan te moedigen. Clusters en netwerken van ondernemingen uit LAC kunnen hun voordeel doen met het Europees platform voor clustersamenwerking.

Investeren in kennis, innovatie en menselijk kapitaal. Beide regio's moeten gebruik maken van de mogelijkheden die geboden worden in het kader van Horizon 2020 en het voorgestelde toekomstige programma Horizon Europa, ter bevordering van mobiliteit, opleiding en loopbaanontwikkeling van onderzoekers in het kader van de Marie Skłodowska-Curie-acties, wetenschappelijke excellentie, en de bevordering van gezamenlijke oplossingen voor

---

¹³ In 2018 leefde 81% van de bevolking in LAC in stedelijke gebieden; in Europa was dat 74%. VN Department of Economic and Social Affairs (2018) Revision of World Urbanization Prospects.

¹⁴ Volgens de IAO vertegenwoordigde de informele werkgelegenheid in 2014 46,8% van alle werkgelegenheid buiten de landbouwsector. In 2012 kwam de informele economie in de EU-27 op 18,4%. Beleidsnota van de Europese Commissie en de OESO over informeel ondernemerschap (2017).

mondiale problemen in het kader van de gemeenschappelijke onderzoeksruimte. De EU kan voorts haar ervaringen delen met het overbruggen van de kloof tussen de wetenschap en de particuliere sector, de overdracht van technologie en ideeën van de onderzoeksfase naar startende ondernemingen en de industrie, en de bevordering van slimme specialisatie en innovatie op regionaal niveau.

De EU is bereid gezamenlijke actie te ondernemen om het **menselijke kapitaal** te ontwikkelen dat nodig is om te voldoen aan de vraag van snel veranderende technologieën, digitalisering en ondernemerschap. De beide regio's moeten verder samenwerken op **hogeronderwijsgebied**, voortbouwend op het programma Erasmus+, door meer uitwisselingen op hogeronderwijsniveau en voor capaciteitsopbouw te organiseren, en de regionale dialoog te versterken tussen de academische wereld en de beleidsmakers. Zij zouden nauwere samenwerking kunnen ontwikkelen inzake **beroepsonderwijs en opleiding** om te beantwoorden aan de vraag van een veranderende mondiale economie en daardoor bij te dragen tot eerlijk werk, diversificatie en het concurrentievermogen van strategische economische sectoren.

De digitale economie stimuleren. Digitale samenwerking moet centraal worden geplaatst in de betrekkingen, door de economieën van beide regio's bij te staan de vruchten te plukken van de nieuwe technologieën, en daarnaast innovatie en digitalisering aan te moedigen.

Geleid door een visie op de lange termijn voor een digitale eengemaakte markt in LAC, moet steun worden verleend aan de **aanpassing van de regelgeving**, met inbegrip van 5G, het internet van de dingen, kunstmatige intelligentie, normalisatie op het gebied van technologieën met het oog op de digitale transformatie, Europese wereldwijde satellietnavigatiesystemen en Copernicus, alsook de industriële toepassing daarvan, en investeringen in infrastructuur voor hogesnelheidsdata. De digitale eengemaakte markt van de EU biedt modellen die van nut zouden kunnen zijn voor de LAC-regio, zoals inzake de veiligheid van gegevens en elektronische identificatie. Daarnaast zijn ook cyberveiligheid, e-bestuur, e-handel, online-platforms, grensoverschrijdende betalingen en goed bestuur op internet veelbelovende gebieden voor samenwerking. Voorts is het van belang de convergentie tussen de EU en LAC te bevorderen inzake de bescherming van persoonsgegevens, als een manier om de gegevensstromen en de samenwerking tussen de relevante autoriteiten verder te vergemakkelijken.

Een nieuwe optische vezelkabel op de zeebodem die met steun van de EU en particuliere investeerders is aangelegd, zal Latijns-Amerika met Europa verbinden en **snelle breedbandconnectiviteit** bieden ten bate van bedrijven en voor wetenschappelijke en educatieve uitwisselingen tussen de beide regio's. Er moet worden nagedacht over een mogelijke versterking van de connectiviteit in Centraal-Amerika en het Caribisch Gebied.

Connectiviteit verdiepen via luchtvaart en andere transportwijzen. Nieuwe omvattende **luchtvervoerovereenkomsten** zouden niet alleen de markttoegang verbeteren, maar ook nieuwe bedrijfskansen creëren en eerlijke en transparante marktvoorwaarden garanderen gebaseerd op een duidelijk regelgevend kader. Dergelijke overeenkomsten zouden ook meer verbindingen en betere prijzen bieden voor passagiers en verdere samenwerking mogelijk maken op gebieden als luchtvaartveiligheid, luchtvaartbeveiliging, sociale kwesties en het milieu. Er kan ook worden gedacht aan samenwerking in verband met andere vervoerswijzen, zoals spoorwegen, maritiem vervoer en duurzame en intelligente stedelijke mobiliteitssystemen.

Gebruik maken van ruimtetechnologie. De ruimte is een gebied met een nog onbenut potentieel waarop steeds meer wordt samengewerkt. Vandaag zijn Europese wereldwijde satellietnavigatiesystemen (Galileo en EGNOS) een functionerende realiteit. De

desbetreffende waardeketen kan actuele expertise, vaardigheden en technologie bieden die kunnen worden gedeeld. Copernicus, het EU-programma voor aardobservatie, kan ook steun bieden om maatschappelijke veranderingen aan te pakken, van milieubescherming en klimaatverandering tot landbouw en stedelijke ontwikkeling. Op de basis van wederkerigheid zou ten volle gebruik kunnen worden gemaakt van de samenwerkingsakkoorden voor Copernicus¹⁵ die vrije, volledige en open toegang tot gegevens bieden.

Partnerschappen voor welvaart:

- *ter vergemakkelijking van inter- en intraregionale duurzame handel en investeringen, het netwerk van handels- en investeringsovereenkomsten voltooiën en de spoedige ratificatie en volledige tenuitvoerlegging ervan garanderen, met inbegrip van de sociale, arbeidsrechtelijke en milieubepalingen;*
- *inspanningen ondersteunen voor regionale integratie door concrete samenwerking voor gedeelde doelstellingen aan te gaan met initiatieven zoals de Pacifische Alliantie;*
- *de groene economie bevorderen, onder meer door steun voor de overgang naar koolstofarme energie in LAC, en door samen te werken voor de ontwikkeling van de blauwe economie en een duurzaam en verantwoordelijk beheer van natuurlijke hulpbronnen, met inbegrip van grondstoffen;*
- *betere arbeidsvoorwaarden en de groei van productieve en verantwoordelijke micro-, kleine en middelgrote ondernemingen ondersteunen, de naleving van internationale arbeidsnormen verbeteren en maatschappelijk verantwoord ondernemen bevorderen;*
- *meer investeren in kennis, innovatie en menselijk kapitaal, werken aan de ontwikkeling van een gemeenschappelijke onderzoeksruimte EU-LAC in het kader van het programma Horizon 2020 en zijn opvolger Horizon Europa;*
- *de digitale economie en connectiviteit tussen beide regio's bevorderen, de samenwerking opvoeren en de aanpassing van de regelgeving op belangrijke gebieden en infrastructuurontwikkeling voor snelle breedbandconnectiviteit bevorderen;*
- *de samenwerking uitbreiden tot gebieden zoals lucht- en maritiem vervoer, duurzame stedelijke mobiliteitssystemen, alsook ruimte en aardobservatie.*

2.2. Partnerschappen voor democratie

De democratie en de mensenrechten liggen aan de basis van het partnerschap EU-LAC. De EU zal de democratische beginselen en de rechtsstaat in haar betrekkingen met LAC verder verdedigen en bevorderen. Het partnerschap EU-LAC moet zijn waarden gestand doen en een antwoord bieden op de vraag van de burger naar een meer doeltreffend goed bestuur. De bevordering van democratische politieke stelsels die resultaten opleveren voor hun burgers, zal voor het buitenlandse beleid van de EU een prioritair punt blijven. Tekortkomingen op het vlak van bestuur, democratie, mensenrechten en de rechtsstaat, gendergelijkheid, corruptie of de beperking van de ruimte voor inspraak van het publiek en het maatschappelijk middenveld, vormen een fundamenteel probleem voor de doeltreffendheid van de inspanningen voor ontwikkeling. De beide regio's hebben er baat bij samen te werken om de democratische instellingen te consolideren, de rechtsstaat te stimuleren, de transparantie en

¹⁵ Reeds ondertekend met Brazilië, Chili en Colombia.

verantwoordingsplicht van overheidsinstellingen te vergroten, en de mensenrechten beter te beschermen.

Daartoe moet de EU in haar betrekkingen met LAC speciaal de nadruk leggen op het volgende:

Het **respect voor de mensenrechten bevorderen**, met speciale aandacht voor: vrijheid van meningsuiting en van vergadering; gendergelijkheid en emancipatie van meisjes en vrouwen; non-discriminatie, ook voor minderheden, zoals lesbische, homoseksuele, biseksuele, transseksuele en interseksuele personen, inheemse volkeren en gehandicapten; kinderen en jongeren; economische, sociale en culturele rechten, met inbegrip van recht op land, water en sanitaire voorzieningen, huisvesting en arbeid; een onpartijdige rechtsspraak en doeltreffende rechtssystemen; een einde aan martelpraktijken en afschaffing van de doodstraf. De EU moet om die reden nauw blijven samenwerken met de relevante organen van de Organisatie van Amerikaanse Staten en de LAC-landen met het oog op een versterking van het internationale mensenrechtenstelsel.

Grotere betrokkenheid van maatschappelijke organisaties als hoeksteen van elk democratisch systeem en aanpakken van de beperkingen en bedreigingen van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, van verdedigers van de mensenrechten en het milieu, journalisten en vakbondsleden; onder meer door de bevordering van een stimulerende wettelijke en politieke omgeving die vrij en veilig handelen mogelijk maakt, en grotere mogelijkheden biedt voor een betekenisvolle participatie in de besluitvorming, toegang tot het gerecht en tot informatie.

Gendergelijkheid bevorderen en gelijkberechtiging voor alle vrouwen en meisjes, met inbegrip van de bescherming, uitoefening en bevordering van de politieke, sociale en economische rechten van vrouwen, en gendergelijkheid in de hele samenwerking EU-LAC te integreren. Het partnerschap moet bij wijze van prioriteit de alarmerende niveaus van geweld op basis van geslacht aanpakken, voortbouwend op de ervaringen van onder meer het Spotlight-initiatief dat in 2018 door de EU en de Verenigde Naties is gelanceerd.

Geloofwaardige, transparante en inclusieve democratische instellingen en electorale processen verzekeren. De EU moet verder verkiezingsobservatie- en deskundigenbezoeken organiseren en zal, indien zij daartoe wordt verzocht, de versterking ondersteunen van de verkiezingssystemen van de partners, in samenwerking met de Organisatie van Amerikaanse Staten. De EU en LAC moeten op al deze gebieden de samenwerking opvoeren en ervaringen uitwisselen, ook over de gevaren van desinformatie.

Versterking van de rechtsstaat en de strijd tegen corruptie, witwassen en terrorismefinanciering. Er kan expertise en technische capaciteit beschikbaar worden gesteld voor de actualisering en modernisering van de wetgeving en de versterking van de toezichthoudende instellingen. De EU moet samenwerken met de LAC-partners om de ratificatie en de doeltreffende tenuitvoerlegging van relevante internationale overeenkomsten te bevorderen. Corruptie is een gezamenlijk punt van zorg voor de EU en LAC en ambitieuze bepalingen voor transparantie en corruptiebestrijding vormen een onderdeel van het moderniseringsproces van de associatieovereenkomsten met Chili en Mexico en van de onderhandelingen met Mercosur.

Steun verlenen aan doeltreffende overheidsinstellingen door gezamenlijk te streven naar grotere doeltreffendheid van overheidsinstellingen, de mobilisering van binnenlandse inkomsten te verbeteren, belastinghervormingen door te voeren en een op verdiensten gebaseerde openbare dienst te garanderen. Prioritaire punten moeten de eigen

verantwoordelijkheid van lokale overheden, de modernisering van de administratie en een betere dienstverlening zijn.

Partnerschappen voor democratie:

- *er dient prioriteit te worden gegeven aan een verbetering van het respect voor de mensenrechten en de democratische beginselen, door meer samenwerking op regionaal en bilateraal niveau en door samenwerking met LAC om binnen de relevante VN-organen acties inzake de mensenrechten te coördineren;*
- *steun verlenen aan een vibrerend maatschappelijk middenveld, onder meer door grotere publieke ruimte te bepleiten voor journalisten en mensenrechten- en milieu-activisten, en hun betekenisvolle participatie in de besluitvorming;*
- *terugdringen van het onaanvaardbaar hoog niveau van geweld op basis van geslacht, samenwerking met LAC voor de bevordering van politieke, sociale en economische rechten van vrouwen en meisjes en steunverlening aan de inspanningen om een einde te stellen aan geweld tegen vrouwen en meisjes;*
- *de steun opvoeren voor het functioneren van democratische, verantwoordelijke en transparante instellingen en voor de organisatie van eerlijke en vrije verkiezingsprocessen door deskundigenadvies en verkiezingsobservatie;*
- *de gezamenlijke werkzaamheden opvoeren voor de bestrijding van corruptie, witwassen en terrorismefinanciering, door technische bijstand, de uitwisseling van optimale werkwijzen en de bevordering van de ratificatie en tenuitvoerlegging van relevante internationale overeenkomsten.*

2.3. Partnerschappen voor weerbaarheid

De sociale samenhang komt onder voortdurende druk te staan in een context die wordt gekenmerkt door mondialisering, sociale ongelijkheid, snelle verstedelijking, de klimaatverandering, aantasting van het milieu, terugkerende en erger wordende rampen, migratiestromen en gedwongen ontheemding. Al deze uitdagingen bieden bijzondere problemen voor de meest kwetsbare LAC-landen en kunnen het voorwerp uitmaken van de uitwisseling van ervaringen en optimale werkwijzen tussen de twee regio's.

Om steun te bieden aan de vooruitgang met de scenario's voor duurzame ontwikkeling stelt de EU een gevarieerde en op maat gesneden aanpak voor om in de betrekkingen tussen beide regio's de weerbaarheid van de staat, de maatschappij en de ecosystemen te vergroten. Overeenkomstig de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen moet de samenwerking van de EU met LAC zich in het bijzonder richten op het volgende:

De **agenda voor klimaatveerkracht** had tot doel om de klimaatrisico's te beheersen, met name in de kleine insulaire ontwikkelingsstaten in het Caribisch Gebied, en een aanpak te bepleiten die op ecosystemen is gebaseerd om de overgang naar een koolstofarme economie te bevorderen. De toekomstige samenwerking kan voortbouwen op de aanpak van het programma EUROCLIMA+¹⁶ en op financiering door de EIB voor investeringsprojecten die bijdragen aan klimaatactie en milieubescherming.

Beide regio's moeten hun voordeel doen met het in overeenstemming brengen van de financieringsstromen met een traject naar lage broeikasgasemissies en een klimaatveerkrachtige ontwikkeling, bijvoorbeeld door koolstofarme investeringskaders op te zetten.

¹⁶ EUROCLIMA+ is een programma dat door de EU wordt gefinancierd en steun biedt aan de uitvoering van de Overeenkomst van Parijs, <http://euroclimaplus.org/>.

De samenwerking voor het opzetten van duurzame voedselsystemen is erg belangrijk. De consolidering van maatregelen voor aanpassing en mitigatie in de landbouwsector moet prioritair blijven.

Het Uniemechanisme voor civiele bescherming en het Coördinatiecentrum voor respons in noodsituaties kunnen een aanvulling bieden op de inspanningen voor hulpverlening van LAC inzake rampenrisicovermindering, met inbegrip van vooruitgang met de tenuitvoerlegging van het kader van Sendai voor rampenrisicovermindering 2015-2030.

Milieu en biodiversiteit. De LAC-landen beschikken over 40% van de wereldwijde biodiversiteit en 7 van de 25 "hotspots" van de wereldwijde biodiversiteit¹⁷. Het verlies van biodiversiteit, niet-duurzame ontginning en beheer van natuurlijke hulpbronnen, aantasting van grond, bossen, water en kustmilieus zijn kritieke uitdagingen voor het milieu met een significante impact op ecosysteemdiensten en het welzijn van kwetsbare groepen, met inbegrip van inheemse en lokale gemeenschappen. De wereldwijde vraag naar grondstoffen verhoogt de druk op de natuurlijke hulpbronnen en leidt tot ernstige ontbossing en aantasting van het milieu, hetgeen de bestaansmiddelen en de ontwikkeling raakt. Het partnerschap moet het duurzame beheer van natuurlijke hulpbronnen in de regio's bevorderen, met inbegrip van grond, bossen en water, de bewaring van ecosystemen en duurzame landbouwtoeleveringsketens. Voorts moet het partnerschap de tenuitvoerlegging bevorderen van het kortetermijnactieplan inzake ecosysteemherstel dat werd goedgekeurd in het kader van het Verdrag inzake biologische diversiteit (1992), het strategische plan voor biodiversiteit 2011-2020 en het biodiversiteitskader voor de periode na 2020, alsook andere internationale verbintenissen en multilaterale milieu-overeenkomsten.

De strijd tegen ongelijkheid. Blijvende ongelijkheden zijn een belemmering voor de sociale samenhang, leiden tot verloren kansen en minder economische groei, tot misdaad en geweld, een gebrek aan vertrouwen in de instellingen, en uiteindelijk tot een uitholling van de democratie en de rechtsstaat. De Gini-index is in Latijns-Amerika blijven dalen van 0,543 in 2002 tot 0,466 in 2017, maar het daalpercentage is de afgelopen jaren afgenomen¹⁸. In 2017 leefden 184 miljoen mensen (30,2% van de bevolking) in armoede en het aandeel van mensen die in extreme armoede leven, is blijven stijgen (62 miljoen, 10,2% van de bevolking, het hoogste percentage sinds 2008)¹⁹. De komende jaren moet de gedeelde verbintenis tot sociale samenhang resulteren in meer dialoog en een uitwisseling van optimale werkwijzen op dit gebied.

Beide regio's moeten de samenwerking opvoeren inzake eerlijke en doeltreffende belastingstelsels en sociale bescherming als essentiële instrumenten om inclusieve economische groei te stimuleren en ongelijkheden aan te pakken. Hiermee wordt voortgebouwd op de zich ontwikkelende samenwerking inzake **goed fiscaal bestuur** met een sterke verbintenis om belastingfraude, -ontduiking en -ontwijking aan te pakken. Via programma's als EuroSOCIAL kunnen beide partijen ervaringen uitwisselen over belastingheffing, herverdeling van de rijkdom, de verstrekking van sociale diensten, alsmede hun voordeel doen met de innovatieve maatregelen in LAC met betrekking tot de digitalisering van het proces van belastingnaleving. De biregionale dialoog inzake sociale samenhang moet worden geactiveerd. Beide regio's moeten blijven samenwerken om de toekomstige tenuitvoerlegging te garanderen van zich ontwikkelende mondiale normen inzake

---

¹⁷ Inter-American Development Bank (2012), *Leveraging opportunities for sustaining growth: IDB biodiversity platform for the Latin America and the Caribbean*.

¹⁸ ECLAC (2018) Social Panorama of Latin America.

¹⁹ ECLAC (2018) Social Panorama of Latin America.

transparantie en de uitwisseling van informatie, billijke belastingheffing en minimumnormen tegen grondslaguitholling en winstverschuiving²⁰.

Veiligheid van de burger en de strijd tegen de georganiseerde misdaad. Beide regio's moeten de biregionale dialoog over de veiligheid van de burger versterken als een mechanisme om ervaringen uit te wisselen en mogelijkheden voor verdere samenwerking te onderzoeken, met inbegrip van de humanitaire gevolgen van de georganiseerde misdaad²¹. Hierbij kan worden voortgebouwd op de seminars van de EU en CELAC over de veiligheid van de burger en de positieve programma's voor bilaterale en regionale samenwerking inzake drugs (bv. het samenwerkingsprogramma inzake drugsbeleid - COPOLAD en het cocaïnerouteprogramma), en inzake grensoverschrijdende georganiseerde misdaad (bv. EL PACTO). Daarnaast moet gezien de schaal van het probleem praktische samenwerking tussen rechtshandavingsinstanties in beide regio's, alsook tussen organen zoals EUROPOL, het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking en opleiding op het gebied van rechtshandhaving (Cepol), de Police Community of the Americas (AMERIPOL) en het CARICOM Implementation Agency for Crime and Security (IMPACS) worden opgezet. De samenwerking moet ook stimulansen tot misdaad, zoals armoede, sociale uitsluiting en het wanbeheer van natuurlijke hulpbronnen, blijven aanpakken.

Migratie en mobiliteit. De mensen zijn zich bewust van de sterke banden tussen de EU en LAC. Tegelijk werden beide regio's geconfronteerd met de problemen van migratie en kunnen zij hun voordeel doen met de uitwisseling van ervaringen en goede werkwijzen. De crisis in Venezuela heeft de grootste bevolkingsstroom in de recente geschiedenis van Latijns-Amerika veroorzaakt, met meer dan drie miljoen Venezolanen die naar het buitenland zijn getrokken²², bovenop de gebruikelijke migratietrends in het continent.

De EU moet ernaar streven de dialoog en de samenwerking inzake migratie en mobiliteit tussen beide regio's te verdiepen, meer bepaald om irreguliere migratie en mensenhandel te voorkomen, terugkeer en overname te bevorderen, en het grensbeheer, de beveiliging van documenten, de integratie van migranten op de arbeidsmarkt en in de maatschappij en de bescherming van mensen in nood te versterken. Voortbouwend op de respectieve ervaring moet biregionale samenwerking worden nagestreefd inzake multilateraal goed bestuur met betrekking tot migratie en mobiliteit, ook binnen het kader van de Verenigde Naties.

Institutionele weerbaarheid is essentieel voor een goed politiek en economisch bestuur en voor de eerbiediging van de rechtsstaat. Weerbaarheid moet op meerdere niveaus worden aangepakt (staat, samenleving en gemeenschap). Lokale regeringen en het maatschappelijk middenveld vormen vaak de basis waarop weerbaarheid zich op gemeenschapsniveau kan ontwikkelen. De EU moet de sectorale beleidsdialoog met de LAC-landen opvoeren door te putten uit de optimale werkwijzen van de EU voor de bevordering van weerbaarheid.

Culturele samenwerking kan er mee voor zorgen dat de gedeelde culturele diversiteit en rijke erfenis van de EU en LAC een stimulans worden voor menselijke ontwikkeling en economische groei. De EU stelt een aanpak voor voor een cultureel beleid van persoon tot persoon dat is gericht op culturele actoren en voor de bevordering van partnerschappen, coproducties en uitwisselingen rond drie pijlers: i) steun aan cultuur als stimulans voor sociale en economische ontwikkeling; ii) bevordering van cultuur en interculturele dialoog met het

---

²⁰ Grondslaguitholling en winstverschuiving hebben betrekking op strategieën voor belastingontwijking die gebruik maken van leemten en ongerijmdheden in de belastingregelgeving om winsten kunstmatig te verschuiven naar locaties waar weinig of geen belasting wordt geheven (OESO).

²¹ Overeenkomstig de verklaring van de tweede vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken van CELAC-EU in juli 2018, en de strategie van de EU voor burgerveiligheid van 2014.

²² UNHCR (2019).

oog op vreedzame betrekkingen tussen gemeenschappen, en iii) versterking van de samenwerking inzake cultureel erfgoed. Dit zal ook helpen voordeel te halen uit het enorme potentieel van beide regio's inzake culturele en creatieve industrieën, zoals design, digitale diensten, mode, muziek en audiovisuele kunsten.

Partnerschappen voor weerbaarheid:

- *bevorderen van duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen en ecosystemen, en verdere tenuitvoerlegging van het strategische plan voor biodiversiteit en het biodiversiteitskader voor de periode na 2020;*
- *de coördinatie faciliteren en de samenwerking verdiepen inzake rampenbeheersing en civiele bescherming;*
- *de dialoog en samenwerking inzake sociale samenhang, sociale bescherming, goed fiscaal beheer en financiële regelgeving intensiveren;*
- *de samenwerking opvoeren inzake veiligheid en de bestrijding van de georganiseerde misdaad door meer gebruik te maken van biregionale dialoog inzake burgerveiligheid en samenwerking tussen rechtshandavingsinstanties;*
- *de dialoog en de samenwerking intensiveren inzake migratie en mobiliteit, ook binnen het kader van de Verenigde Naties;*
- *de culturele samenwerking stimuleren door uitwisselingsprogramma's van persoon tot persoon te bevorderen, interculturele dialogen te houden en coproducties en partnerschapsprojecten in de culturele en creatieve sector te ondersteunen.*

2.4. Partnerschappen voor een doeltreffend goed bestuur op mondiaal vlak

Doeltreffend multilateralisme bewaren, hervormen en versterken moet een centrale doelstelling blijven voor het partnerschap EU-LAC. De twee regio's nemen samen ongeveer een derde van de lidstaten van de VN voor hun rekening, een groot aantal van de leden van de groep van 20 (G20) en twee derden van de leden van de OESO.

Om bij te dragen aan doeltreffend goed bestuur op mondiaal vlak en de internationale agenda verder vorm te geven en te bevorderen, kunnen de EU en LAC hun krachten op multilateraal niveau bundelen voor het volgende:

Versterking van het multilaterale systeem. De EU en LAC moeten de inspanningen van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties blijven steunen voor een omvattende hervorming van het VN-systeem, met inbegrip van de Veiligheidsraad, alsook om de Algemene Vergadering en de Economische en Sociale Raad nieuw leven in te blazen. De steunverlening aan het Internationaal Strafhof moet een prioriteit blijven.

Verdieping van de samenwerking inzake vrede en veiligheid. De EU heeft ervaring met het bijleggen van conflicten tussen staten en is daardoor een natuurlijke partner van LAC voor het vreedzame beslechten van disputen; samen kunnen beide partijen werken ter ondersteuning van bemiddelings- en verzoeningsprocessen. De EU moet zich blijven inzetten voor de samenwerking met het oog op de tenuitvoerlegging van het vredesakkoord in Colombia.

De LAC-landen hebben ook het voortouw genomen bij de sluiting van bepaalde kaderovereenkomsten inzake deelname aan de operaties van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid van de EU in Chili en Colombia en om bij te dragen aan een aantal ervan (Brazilië, Argentinië en de Dominicaanse Republiek).

De samenwerking moet ook worden opgedreven betreffende een reeks veiligheidsgerelateerde kwesties, zoals hybride bedreigingen, cyberveiligheid, de hervorming van de

veiligheidssector, grensveiligheid, mensenhandel, georganiseerde misdaad en wapenhandel, kleine en lichte wapens en de bestrijding van radicalisering en terrorisme. Er zijn verdere inspanningen nodig om de resultaten van de speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN van 2016 over het mondiale drugsprobleem ten uitvoer te leggen.

Het besluit van de LAC-landen om een kernwapenvrije zone²³ te gaan vormen maakt de regio tot een sleutelpartner om de doelstellingen van het Verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens en de ratificatie en tenuitvoerlegging van het Wapenhandelsverdrag te bevorderen.

Multilateraal goed bestuur op het gebied van klimaat en milieu bevorderen.

Voortbouwend op de belangrijke rol die de EU en LAC hebben gespeeld bij de goedkeuring van de Overeenkomst van Parijs in 2015 zijn collectieve inspanningen nodig om de doeltreffende tenuitvoerlegging ervan te verzekeren, net als een mondiale overgang naar schone energie. De regio's moeten de partners mobiliseren om de biodiversiteitscrisis aan te pakken en samen te werken met het oog op een meer doeltreffende uitvoering van multilaterale milieu-overeenkomsten, met inbegrip van de Aichi-biodiversiteitsdoelstellingen, het strategische plan voor biodiversiteit, en een robuust biodiversiteitskader voor de periode na 2020. De toekomstige internationale samenwerking kan worden gebaseerd op de ervaringen met initiatieven als het Wereldwijd bondgenootschap tegen klimaatverandering²⁴ en de strategische partnerschappen van de EU voor de tenuitvoerlegging van de Overeenkomst van Parijs²⁵.

Versterking van internationaal oceaانبestuur. Een nauwere samenwerking voor de doeltreffende tenuitvoerlegging van het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties (UNCLOS) en de uitvoeringsovereenkomsten ervan zou gunstige voorwaarden creëren voor duurzaam oceaانبestuur en de blauwe economie. Het zal van belang zijn om samen te werken met betrekking tot de aan de gang zijnde ontwikkeling van een internationaal wettelijk bindend instrument in het kader van UNCLOS over de bewaring en het duurzame gebruik van mariene biodiversiteit in gebieden voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht en over de strijd tegen illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij. Grotere samenwerking is nodig in regionale en multilaterale organisaties met betrekking tot de oceanen, met inbegrip van visserijkwesties, en steun voor de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis en advies.

De Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling ten uitvoer leggen. De EU en LAC hebben een belangrijke rol gespeeld bij het opzetten van dit multilaterale manifest voor duurzame ontwikkeling en moeten ook het voortouw nemen bij de tenuitvoerlegging ervan. Zoals is vastgesteld in de agenda van Addis Abeba, moeten alle beschikbare middelen ter uitvoering, met inbegrip van openbare en particuliere binnenlandse investeringsstromen, ten volle worden benut om de SDG's te bereiken.

Hervorming van de Wereldhandelsorganisatie. In de context van internationale protectionistische tendensen moeten de gezamenlijke inspanningen worden opgedreven om een **open, niet-discriminerend en op regels gebaseerd multilateraal handelstelsel, met een sterke en goed functionerende Wereldhandelsorganisatie aan de basis**, te handhaven,

---

²³ Verdrag tot verbod van kernwapens (Verdrag van Tlatelolco), van kracht sinds 1968.

²⁴ Het Wereldwijd bondgenootschap tegen klimaatverandering is een EU-initiatief om de meest kwetsbare landen ter wereld te helpen met de aanpak van de klimaatverandering, met inbegrip van de kleine insulaire ontwikkelingsstaten en de minst ontwikkelde landen.

²⁵ Dit programma bevordert de Europese samenwerking inzake klimaatbeleid met de belangrijkste mondiale economieën, met een speciale aandacht voor de G20, met name door de bevordering van de uitvoering van de nationaal bepaalde bijdragen.

en te streven naar een hervorming van de taken van de organisatie met betrekking tot regelgeving, toezicht en geschillenbeslechting.

Versterking van mondiale macro-economische weerbaarheid. Meer uitwisselingen inzake macro-economische ontwikkelingen en passende beleidsstrategieën, zowel mondiaal en in beide regio's zijn van essentieel belang om sterke, duurzame, evenwichtige en inclusieve mondiale groei te garanderen.

Partnerschappen voor een doeltreffend goed bestuur op mondiaal vlak op multilateraal niveau:

- *verdere deelname van LAC bevorderen aan missies en operaties van het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid van de EU en nauwer samenwerken om wereldwijd veiligheid en vrede te bevorderen;*
- *werken aan de volledige tenuitvoerlegging van de hervormingen van het VN-systeem in verband met vrede en veiligheid, duurzame ontwikkeling en bestuur;*
- *de krachten bundelen om dringend de volledige uitvoering te bepleiten van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering door wereldwijd steun te mobiliseren voor een overgang naar schone energie en een robuust biodiversiteitskader voor de periode na 2020;*
- *verdere biregionale samenwerking ontwikkelen inzake oceaanbeheer, met inbegrip van de uitvoering van het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties en de strijd tegen illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij;*
- *het voortouw nemen bij de uitvoering van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling;*
- *een gemeenschappelijke agenda opstellen voor een versterking van het multilaterale handelstelsel via een doeltreffende uitvoering van de WTO-overeenkomsten en de hervorming van de WTO.*

3. Van visie naar actie

Om over te gaan van visie naar actie en de hierboven beschreven agenda doeltreffend om te zetten, moeten de EU en LAC hun vormen van betrokkenheid vernieuwen. De komende jaren zal de EU, geleid door de prioriteiten die in deze mededeling worden beschreven, streven naar een meer strategische aanpak met LAC, door de manier om politiek met de regio om te gaan te optimaliseren en via de bestaande instrumenten voor handel en investeringen en samenwerking.

3.1. Een meer strategisch politiek engagement

Een beginselvast pragmatisme moet de leidraad zijn voor het externe optreden van de EU in LAC. Een uniforme aanpak van het partnerschap doet geen recht aan de talrijke diverse realiteiten in LAC. De partnerlanden hebben immers verschillende beleidsprioriteiten, behoeften en troeven. De EU moet de huidige niveaus van haar engagement op multilateraal, biregionaal, subregionaal en bilateraal niveau handhaven en tegelijk streven naar een **verdieping van de associatie met geïnteresseerde regionale groepen en landen die bereid zijn om hun engagement** voor gedeelde doeleinden **op te voeren**.

De politieke dialoog van de EU met de diverse LAC-landen en regionale groepen moet de betrekkingen tussen de EU en LAC blijven bepalen. Deze dialoog moet het mogelijk maken gedeelde prioriteiten, belangen en nieuwe kansen voor samenwerking vast te stellen.

De associatie-overeenkomsten die zijn gesloten of waarover wordt onderhandeld met diverse landen²⁶, en de politieke en samenwerkingsovereenkomst met Cuba die in 2016 werd ondertekend, stelden beleidsdialogen in over een breed spectrum aan onderwerpen en boden een passend institutioneel kader om de samenwerking over bilaterale en regionale kwesties op te voeren.

Steunverlening aan **regionale integratie moet een prioriteit blijven** in de betrekkingen van de EU met de LAC-landen vanuit de overtuiging en ervaring dat intra-regionale integratie meer veiligheid en economische en sociale voordelen oplevert. Dit omvat regio-overschrijdende mechanismen, zoals CELAC, alsook subregionaal gestuurde inspanningen zoals de Pacifische Alliantie, Mercosur, het Midden-Amerikaans Integratiesysteem en het Caribisch Forum (CARIFORUM)/de Caribische Gemeenschap (CARICOM).

Het partnerschap EU-LAC moet op mondiaal niveau een grotere plaats innemen en beter geschikt zijn om mondiale openbare goederen te beschermen en te realiseren, met inbegrip van gezamenlijke standpunten in multilaterale fora. **De praktijk van informeel overleg tussen de EU en LAC in de aanloop naar belangrijke internationale conferenties moet worden geïntensiveerd.** Multilaterale samenwerking moet een permanent agendapunt worden voor dialogen op alle niveaus met de LAC-partners.

Politiek engagement en gezamenlijke manieren van aanpakken tussen de beide regio's zijn ook instrumenten om democratie en vrede en veiligheid te bevorderen en crisissituaties aan te pakken. In de jaren 80 hebben Latijns-Amerika en Europa de krachten gebundeld in de Contadora-groep om de vrede in Centraal-Amerika te bevorderen en de basis te leggen voor de vredesakkoorden van Esquipulas. De **Internationale contactgroep (ICG) over Venezuela** is een ander voorbeeld van een initiatief dat partijen uit de beide regio's bijeenbrengt met als doel politieke, democratische en vreedzame oplossingen te bevorderen voor de crisis in het land, waarvan de impact ver buiten de grenzen van Venezuela voelbaar is. De ICG is gebaseerd op waarden die gemeenschappelijk zijn aan de EU en LAC, en op de noodzaak om de democratie, de rechtsstaat en het respect voor de mensenrechten in de regio te handhaven. De ICG belichaamt de samenwerkings- en op regels gebaseerde aanpak die het buitenlands beleid van de EU stuurt. Door te werken met regionale en internationale partners streeft de ICG ernaar de voorwaarden te creëren voor een politieke oplossing, via vrije en eerlijke verkiezingen en steunverlening overeenkomstig humanitaire beginselen. De EU is ook paraat om deel te nemen aan internationale inspanningen om de instellingen en de economie van het land opnieuw op te bouwen zodra de democratie is hersteld. Gezamenlijke diplomatieke actie gebaseerd op multilaterale en inclusieve kaders moet worden bevorderd als instrument voor onze biregionale betrekkingen voor de aanpak van crisissituaties.

In de wetenschap dat er vandaag op het wereldtoneel verschillende internationale spelers zijn die tegelijk streven naar invloed, economische aanwezigheid of zelfs het opleggen van politieke en maatschappelijke modellen, moet de EU het verschil maken door haar op waarden gebaseerd beleid en een logica bevorderen van complementariteit en wederzijds voordeel. Een uitsluitende visie van de internationale betrekkingen als zou de winst van de ene eens anders verlies zijn, is schadelijk voor beide regio's; het voorstel van de EU aan LAC is daarentegen gebaseerd op **open regionalisme en oplossingen waar iedereen baat bij heeft.**

De EU moet in haar betrekkingen met LAC tevens een verantwoordelijk handels- en investeringsbeleid nastreven, met gebruikmaking van de handelsovereenkomsten ter bevordering van de economische belangen van de EU en van de internationale waarden die

---

²⁶ Mexico, Chili, Centraal-Amerika, MERCOSUR.

aan de basis liggen van het partnerschap EU-LAC, en daarbij haar rol spelen in de bevordering van democratie, welstand en weerbaarheid en de vormgeving van een meer inclusieve en duurzame mondialisering.

3.2. Samenwerking voor meer impact

Om gedeelde doelstellingen om te zetten in concrete actie en het potentieel van het partnerschap EU-LAC te helpen verwezenlijken, moet de EU samenwerken met de LAC-partners om dit voorgestelde alomvattende kader voor samenwerking tot een realiteit te maken. Het kader moet beantwoorden aan de vier prioritaire gebieden die hierboven werden aangegeven (welvaart, democratie, weerbaarheid en doeltreffend goed bestuur op mondiaal vlak), waarbij de noodzaak wordt erkend vastberaden actie te ondernemen voor gedeelde belangen en waar de regio's als gelijke partners actief zijn.

Dit nieuwe alomvattende kader moet de volgende kenmerken omvatten:

- **op maat gesneden**, rekening houdend met de diverse realiteiten in de regio's;
- **beantwoordend aan de politieke prioriteiten**, geschikt om gezamenlijke doelstellingen en de belangen van de partnerschappen EU-LAC te bevorderen, zoals vastgesteld in de politieke dialogen die op diverse niveaus van de betrekkingen EU-LAC plaatsvinden, en door overleg met de particuliere sector en maatschappelijke organisaties;
- **alomvattend**, gebruik makend van de diverse beleidsgebieden en -instrumenten om te beantwoorden aan de agenda van een zich verbredend partnerschap en steeds complexer wordende uitdagingen;
- **samenhangend**, om te garanderen dat de diverse beleidsacties en -instrumenten van het externe optreden van de EU in LAC bijdragen tot de bredere doelstellingen van het partnerschap EU-LAC.

De samenwerking ter ondersteuning van de **verwezenlijking van de universele Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en andere gedeelde internationale verbintenissen zal een essentieel element zijn van het nieuwe kader**, met verbintenissen op lokaal, landelijk, regionaal en mondiaal niveau, almede met de maatschappelijke organisaties. Een goed voorbeeld van deze verbintenis zijn de dialogen inzake duurzame ontwikkeling die zijn ingesteld in het kader van de overeenkomsten met diverse landen.

Binnen de Europese consensus inzake ontwikkeling moet de EU verder op diverse niveaus van de ontwikkeling op een steeds meer gediversifieerde en op maat gesneden wijze blijven samenwerken met de LAC-landen, **door de landen met de grootste behoeften eerst aan te pakken, speciaal de landen die het minst ontwikkeld zijn, of die zich in een fragiele of conflictueuze situatie bevinden**, en waar de mogelijkheden om tot financiering te komen het kleinst zijn.

Met aandacht voor de blijvende kwetsbaarheden en structurele beperkingen van vele midden-inkomenslanden voor het bereiken van duurzame ontwikkeling, moet de EU ernaar streven de wederzijdse voordelen van samenwerking en gedeelde welvaart te benutten. De EU moet haar doelgerichte ontwikkelingsamenwerking voortzetten waar dat pas geeft, en verder de politieke dialoog aangaan, ervaringen en expertise uitwisselen over kwesties als de uitbanning van armoede, goed bestuur, de vluchtelingen crisis en andere gedeelde belangen.

Bij de dialogen en de samenwerkingsinitiatieven inzake openbaar beleid en hervormingen zal rekening worden gehouden met de diversiteit van de partnerlanden, zullen gezamenlijke belangen worden bevorderd en gemeenschappelijke prioriteiten en problemen worden vastgesteld. De EU erkent ook de **belangrijke rol van de samenwerking van de meer**

ontwikkelde landen in LAC met andere ontwikkelingslanden, alsook hun impact op mondiale openbare goederen en uitdagingen. Aangezien deze landen minder of geen concessionele vormen van bijstand nodig hebben, moet de EU met hen innovatieve verbintenissen opzetten om de mondiale tenuitvoerlegging van de Agenda 2030 te bevorderen.

Om dit nieuwe kader voor samenwerking te ondersteunen, moet de EU volledig en aanvullend gebruik maken van de reeks instrumenten en programma's waarover zij beschikt, en tegelijk innovatieve middelen introduceren om de doelstellingen van het partnerschap EU-LAC verder te bevorderen. De volgende punten moeten van bijzonder belang zijn:

- **beleidsdialogen** om de wederzijdse verwachtingen van de EU en LAC vast te stellen en te stimuleren, inzake binnenlandse hervormingen, bilaterale, regionale en multilaterale samenwerking;
- **delen van kennis en expertise** over kwesties van wederzijds belang, met inbegrip van openbaar beleid, versterking van de instellingen, regelgevingskaders;
- **bevordering en benutting van zowel openbare als particuliere financiering** om investeringen mogelijk te maken met een hoog economisch, ecologisch en sociaal rendement, ook via gemengde financiering en investeringssteun, en via een gestructureerde dialoog om het investeringsklimaat te verbeteren, met speciale aandacht voor de meest behoeftige landen;
- **driehoekssamenwerking**, waardoor de capaciteit voor samenwerking wordt gemobiliseerd en vergroot, onder meer om de SDG's te verwezenlijken.

De Europese Investeringsbank en de instellingen voor ontwikkelingsfinanciering van de lidstaten spelen een belangrijke rol bij de financiering van duurzame ontwikkeling in LAC, in een context van verminderde stromen van officiële ontwikkelingshulp.

Ten slotte zou de samenwerking EU-LAC baat hebben bij een verfijning van haar instrumentarium door een vereenvoudigde structuur van de externe financieringsinstrumenten en een grotere flexibiliteit om de problemen aan te pakken en de mogelijkheden van het biregionale partnerschap te maximaliseren.

3.3. Onze maatschappijen nemen het voortouw

De EU moet een nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld, denktanks, lokale besturen, de bedrijfssector, werkgevers- en werknemersorganisaties, culturele organisaties, academici en jongeren blijven bevorderen. De engagement moet de politieke en beleidsdialogen tussen de EU en LAC blijven bepalen en ervoor zorgen dat deze beantwoorden aan de zorg van de burgers van beide regio's. De capaciteit van de maatschappelijke organisaties om aan effectieve belangenbehartiging te doen en de verantwoordingsplicht en transparantie van de overheid te bevorderen moet het blijvende doel vormen van de samenwerkingsinitiatieven. Op dit punt speelt ook de **EU-LAC-stichting** een prominente rol.

De **parlementaire dimensie** is een essentiële component van het politieke engagement EU-LAC. De constructieve en actieve rol van het Europees Parlement en andere parlementaire organen in het biregionale partnerschap moet in de toekomst worden voortgezet.

De EU moet haar nauwe samenwerking met de **regionale en biregionale organisaties** voortzetten, zoals de Economische Commissie van de Verenigde Naties voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, de Organisatie van Amerikaanse Staten, het Secretariaat-generaal van

de Ibero-Amerikaanse topbijeenkomsten, het Italo-Latijns-Amerikaans Instituut, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank of de Ontwikkelingsbank van Latijns-Amerika.

4. Naar een gezamenlijke agenda

Deze mededeling schetst een reeks voorstellen om het partnerschap tussen de Europese Unie en LAC te versterken. Zij weerspiegelt het grote belang dat de EU hecht aan een verdieping van de betrekkingen met de LAC-landen en regionale groepen en om een stabiele en betrouwbare partner voor de regio te blijven.

De EU is van oordeel dat het partnerschap duidelijker moet kiezen voor waarden en vitale belangen, zoals welvaart, democratie, weerbaarheid en doeltreffend mondiaal bestuur, en tot dat doel een beter en meer gericht gebruik moet maken van de verschillende dimensies van de betrekkingen EU-LAC. De EU zal streven naar een meer strategisch politiek engagement, door de inspanningen voor het partnerschap op te voeren met die landen of regionale groepen die dat wensen, met het oog op de bevordering van gemeenschappelijke doeleinden. De EU zal ernaar streven een op regels gebaseerd en progressief handels- en investeringsbeleid te bevorderen, en met LAC samenwerken om het sterke multilaterale handelsstelsel te vrijwaren en te hervormen. De EU zal samenwerken voor concrete actie die een groot effect zal sorteren in het kader van de gedeelde prioriteiten en de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling.

Tegelijk gaat het partnerschap EU-LAC veel verder dan tussen regeringen alleen. De banden tussen de burgers van beide regio's zijn vandaag dynamischer dan ooit; het zijn de burgers die bruggen bouwen tussen de regio's, die onderzoek verrichten en innoveren, nieuwe banen creëren en de besluitvormers voor hun verantwoordelijkheden plaatsen. Er moet meer worden gedaan om hen bij te staan hun mogelijkheden ten volle te benutten.

Dit moet leiden tot een **meer samenhangend en coherent extern optreden van de EU in LAC**, door sterke punten en hulpmiddelen te combineren. De tenuitvoerlegging van deze mededeling zal in nauwe samenwerking met de lidstaten van de EU worden nagestreefd, die door hun diverse banden met de LAC-landen de unieke aard van het partnerschap EU-LAC versterken. De mogelijkheden tot gezamenlijke programmering en gemeenschappelijke initiatieven voor een meer doeltreffend extern optreden van Europa moeten waar mogelijk worden verkend.

Dit is de visie van de EU op de toekomst van het partnerschap EU-LAC. De dialoog met de LAC-partners zal het mogelijk maken om de krachten te bundelen voor een gemeenschappelijke toekomst.

Lijst van acroniemen (in alfabetische volgorde)

5G	<i>5e generatie (cellulaire mobiele communicatie)</i>
ACS	<i>Afrika, Caribisch Gebied en de Stille Oceaan</i>
AMERIPOL	<i>Comunidad de Policías de América Politiegemeenschap van Amerika</i>
CARICOM IMPACS	<i>Caricom-uitvoeringsagentschap voor misdaad en veiligheid</i>
CELAC	<i>Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische landen</i>
CEPOL	<i>Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving</i>
COPOLAD	<i>Programa de Cooperación entre América Latina, el Caribe y la Unión Europea en Políticas sobre Drogas Samenwerkingsprogramma tussen Latijns-Amerika, het Caribisch Gebied en de Europese Unie inzake drugsbeleid</i>
GVDB	<i>Gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de EU</i>
ECLAC	<i>Economische Commissie van de Verenigde Naties voor Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied</i>
EGNOS	<i>European Geostationary Navigation Overlay Service (Europees overlaysysteem voor geostationaire navigatie)</i>
EIB	<i>Europese Investeringsbank</i>
EL PAcCTO	<i>Europa Latinoamérica Programa de Asistencia contra el Crimen Transnacional Organizado Steunprogramma Europa - Latijns-Amerika tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad</i>
EU	<i>Europese Unie</i>
EUR	<i>Euro('s) - €</i>
EUROCLIMA+	<i>Programa Regional de Sostenibilidad Ambiental y Cambio Climático para América Latina Regionaal programma voor milieuduurzaamheid en klimaatverandering voor Latijns-Amerika</i>
EUROPOL	<i>Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving</i>
EUROsociAL	<i>Programa para la Cohesión Social en América Latina Programma voor sociale samenhang in Latijns-Amerika</i>
BDI	<i>Buitenlandse rechtstreekse investeringen</i>
G20	<i>Groep van 20</i>
IDB	<i>Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank</i>

LAC	<i>Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied</i>
LGBTI	<i>Lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen</i>
MKMO	<i>Micro-, kleine en middelgrote ondernemingen</i>
NDC's	<i>Nationaal bepaalde bijdragen</i>
OAS	<i>Organisatie van Amerikaanse Staten</i>
ODA	<i>Officiële ontwikkelingshulp</i>
OESO	<i>Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling</i>
SDG('s)	<i>Duurzame-ontwikkelingsdoelstelling(en)</i>
SICA	<i>Sistema de la Integración Centroamericana Midden-Amerikaans Integratiesysteem</i>
VN	<i>Verenigde Naties</i>
WTO	<i>Wereldhandelsorganisatie</i>